

VTT Erkki Tuomioja

Viron ja Suomen valinnat. 1939
Olivatko Tõnisson ja Erkko väärässä

Paasikivi-seura 15.2. 2011

Eljas Erkko ja hänen roolinsa Suomen ulkoministerinä vuonna 1939 on useimmilla hyvinkin tuttu. Hänen rinnallaan Jaan Tõnisson on Suomessa kutakuinkin tuntematon, siksi aluksi muutama sana siitä kuka oli Jaan Tõnisson ja mikä oli hänen roolinsa syksyllä 1939.

Viron Snellman
Viron Ståhlberg

Viron Erkko ?

- keskusta-oikeistolainen aatemaailma
- itsevaltiain lehden kustantaja
- ulkopoliittikan harrastus
- kokemusta valtiollisissa tehtävissä

Kansainvälinen tilanteen kiristyminen 30-luvun jälkipuoliskolla ei ainakaan lisännyt virolaisten turvallisuuden tunnetta. Viimeistään maaliskuussa 1939 Tshekkoslovakian jakamisen jälkeen oli selvää että Hitler jatkaisi valloituspolitiikkaansa. Englanti ja Ranska antoivat yhdessä takuut Puolalle.

Stalin oli siihen saakka jonkinasteisesti pyrkinyt rakentamaan yhteistyötä Saksaa ja fasismia vastustavien voimien kanssa, sekä osallistumalla Kansainliiton toimintaan ja muulla tavoin esiintymällä yhdessä Englannin ja Ranskan kanssa kollektiivisen turvallisuuden vahvistamisen puolesta että tukemalla kansanrintamayhteistyötä.

Kremlissäkin tultiin siihen tulokseen, ettei sotaa Saksan kanssa voitu välttää. Yhteenottoa tulisi kuitenkin lykätä ja sinä aikana eri tavoin vahvistaa Neuvostoliiton puolustusta, myös työntämällä puolustusasemat mahdollisimman eteen.

Saksaa ei Suomessa juurikaan pidetty maahan kohdistuvana sotilaallisena uhkana, eivätkä kaikki sitä pitäneet uhkana myöskään Virossa ja muissa Baltian maissa. Suomessa ikivihollisena ja joka tapauksessa ainoana todellisen uhkana pidettiin Venäjää, mikä ei merkinnyt sitä, että kaikki näin ajattelevat olisivat halunneet korostaa vastakkaisuutta sen kanssa.

Eräissä mielessä Saksan ja Neuvostoliiton uhat kuuluivat yhteen. Uhka idästä oli olemassa, vaikkei Neuvostoliiton olisi katsottukaan kohdistavan Suomeen tai Baltian maihin mitään niistä itsestään johtuvia valloituspyrkimyksiä. Jo se, että Saksa oli uhka Neuvostoliitolle sai sen pyrkimään varmistamaan turvallisuuttaan pienten länsinaapurien suunnalla varmistaakseen, että ne eivät olleet käytettävissä Saksan sotaisten suunnitelmien toimeenpanossa. Sekään, että Moskova tarjosi näille apuaan Saksan uhan torjumiseksi ei hevin saanut vastakaikua pienissä naapurimaissa. Vaikka Saksan uhka olisi tunnistettukin, monet saattoivat silti pelätä vielä enemmän puna-armeijan apuun turvautumista tämän torjumiseksi.